

A. Duncker, Posen's Schlösser und Burgen, Berlin b.d., str. 13

Gaj, powiat Szamotuły

(Gaj, kreis Santer)

Zamek w Gaju wybudowany został w roku 1803 przez generała Filipa Raczyńskiego, a rozszerzony przez hrabiego Atanazego Raczyńskiego w roku 1845.

Majątek Gaj wchodzi w skład ufundowanego w roku 1825 przez hrabiego Atanazego Raczyńskiego majoratu Obrzycko.

Hrabiowie Raczyńscy należą do jednego z najstarszych rodów polskich. Heraldycy przyjmują, że są oni potomkami wymarłej w XIII w. rodziny Szamotulskich. Dowodem tego jest m.in. istniejący dziś jeszcze na zamku w Szamotulach herb Nałęcz. Szamotulscy i Raczyńscy są gałęziami rodu Nałęczów, a przydomek ich pochodzi od zamku Raczyn. W galerii przodków w Gaju, założonej w roku 1865 przez hrabiego Atanazego, znajdujemy portret najstarszego przodka Zygmunta Raczyńskiego, *iudex naklensis* i starosty jasienieckiego urodzonego około roku 1590, zmarłego w roku 1662. Założył on w roku 1638 klasztor Górkę koło Łobżenicy, które to miasteczko było jego własnością zastawną. Pozostawił on czterech synów: Jana, Franciszka, Michała i Piotra, których potomków śledzić można aż do dzisiejszego dnia.

Fundator zamku w Gaju Filip Raczyński, potomek linii wywodzącej się od Michała, urodził się w roku 1747, zmarł w roku 1804. Pozostawił on dwóch synów: Edwarda - twórcę Biblioteki im. Raczyńskich w Poznaniu i właściciela pałacu w Rogalinie oraz Atanazego właściciela Gaju urodzonego w roku 1788, zmarłego w roku 1874, ożenionego z Anną Radziwiłłówną, znawcą sztuki, twórcą galerii obrazów udostępnionej publiczności w Berlinie. Był on tajnym radcą króla pruskiego, długoletnim posłem w Kopenhadze, Lizbonie i Madrycie. Jedynym synem jego jest Karol Edward, urodzony w roku 1817, ożeniony z księżniczką von Oettingen-Wallerstein. Tytuł hrabiowski pruski posiada ta linia Raczyńskich od roku 1824.